

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2462/2021
24.02.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Гордана Ковачевић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Новом Саду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 256/21 од 10.02.2021. године, у седници већа одржаној 24.02.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 256/21 од 10.02.2021. године, у делу става првог и у ставу другом изреке, тако што се одбија жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Новом Саду П 403/2015 од 13.12.2017. године у делу става првог изреке, за износ од 500.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде слободe, угледа, части и других права личности проузрокованих неоснованим лишењем слободe и за досуђени износ трошкова поступка са досуђеном законском затезном каматом, док се у преосталом делу ревизија тужиоца **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име трошкова поступка исплати износ од 201.965,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 403/2015 од 13.12.2017. године, ставом првим изреке, тужбени захтев је делимично усвојен. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати: на име накнаде нематеријалне штете у виду душевних болова због повреде слободe, угледа, части и других права личности проузрокованих неоснованим лишењем слободe износ од 2.541.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате; на име претрпљеног страха износ од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате; на име трошкова сачињења захтева за накнаду штете од 01.09.2015. године износ од 16.500,00 динара са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате, као и да тужиоцу надокнади трошкове парничног поступка у износу од 306.925,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, преко досуђеног износа од 2.541.000,00 динара до траженог износа од 7.240.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете у виду душевних болова због повреде слободe,

угледа, части и других права личности проузрокованих неоснованим лишењем слободе, преко досуђеног износа од 100.000,00 динара до траженог износа од 1.000.000,00 динара на име накнаде штете за претрпљени страх, и преко досуђеног износа од 16.500,00 динара до траженог износа од 18.000,00 динара на име трошкова сачињења захтева за накнаду штете, тужбени захтев је одбијен. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због повреде слободе и права личности условљених дужином трајања кривичног поступка у износу од 520.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате и захтев за накнаду материјалне штете по основу немогућности пословања тужиоца и привредних друштава које је водио, немогућности уредног сервисирања банкарских кредита, камата и пенала од стране банака због нередовне отплате датих кредита и измакле добити у износу од 7.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате, као и захтев за исплату законске затезне камате на трошкове поступка почев од дана пресуђења до дана извршности.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 256/21 од 10.02.2021. године, ставом првим изреке, жалба тужиоца је одбијена, а жалба тужене делимично усвојена а делимично одбијена, па је пресуда Вишег суда у Новом Саду П 403/2015 од 13.12.2017. године преиначена тако што је одбијен тужбени захтев за исплату накнаде штете због претрпљених душевних болова због повреде слободе, угледа, части и других права личности проузрокованих неоснованим лишењем слободе у износу од 1.541.000,00 динара, за претрпљени страх у износу од 100.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате, на име трошкова сачињења захтева за накнаду штете у износу од 5.250,00 динара са законском затезном каматом почев од подношења тужбе до исплате, за законску затезну камату на износ од 11.250,00 динара за период од подношења тужбе до извршности пресуде, и снижен досуђени износ парничних трошкова на 216.725,00 динара, док је у преосталом делу пресуда потврђена. Ставом другим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка по правним лековима.

Против правноснажане пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непопутно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се ревизија разматра и у смислу члана 404. ЗПП, због постојања потребе разматрања правних питања од општег интереса и питања у интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе и новог тумачења права.

Врховни касациони суд је оценио да је у конкретном случају дозвољена редовна ревизија на основу члана 403. став 1. и 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20 – у даљем тексту: ЗПП), због чега нема места разматрању ревизије применом института посебне ревизије из члана 404. ЗПП:

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је решењем истражног судије Вишег суда у Новом Саду КРИ-523/10 од 20.05.2010. године одређен притвор, на основу члана 142. став 1 тачка 2. ЗКП, због основане сумње да је извршио кривично дело из члана 359. став 3. у вези става 1. у вези члана 33. КЗ. Кривични поступак који је вођен против тужиоца и још деветорице лица, којима је стављено на терет продужено кривично дело злоупотреба службеног положаја, окончан је у односу на тужиоца правоснажном пресудом Вишег суда у Новом Саду К 2131/2010 од 17.05.2011. године којом је ослобођен од оптужбе и пуштен на слободу. У притвору је тужилац провео укупно 363 дана и за то време је трпео душевне патње и страх. Тужилац је рођен 1965. године, у време притварања био је ожењен и живео са супругом и сином. Раније није био осуђиван. Током притвора посећивали су га супруга и сестра, а син који је тада био на узрасту од 14 година није га посећивао јер га је било срамота, па је од тада прешао да живи код бабе и деде по мајци а са тужиоцем остао у коректним односима. Притвор је утицао на породичне односе тужиоца, јер је пореметио односе са супругом са којом је остао у формалном браку иако више од годину дана не живе заједно. Колеге, пријатељи и комшије су га након пуштања на слободу избегавали, а цео случај је био и медијски пропраћен. Тужилац је био власник и директор два једночлана привредна друштва са ограниченом одговорношћу, ДОО „ББ“ Нови Сад и ДОО „ВВ“ Нови Сад, која су се бавила трговином. Током притвора та правна лица су наставила да раде, а по пуштању на слободу тужилац је наставио да извршава обавезе својих фирми према банци и лизинг кући. У међувремену су та привредна друштва отишла у блокаду, а касније у стечај. Привредна друштва је продао 2016. године. Тужилац се 01.09.2015. године обратио Министарству правде тужене са захтевом за накнаду штете због неоснованог лишења слободe, коме није удовољено. Вештачењем вештака неуропсихијатара утврђено је да је у време притварања и три недеље након тога тужилац је трпео страх високог интензитета за себе и породицу, професионално и лично функционисање, који је након тога пао на средњи ниво све до изласка на слободу, а затим у наредна три месеца трајао у благом интензитету, са повременим преласком на средњи ниво у ситуацијама које га асоцирају на предметни поступак и лишење слободe.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредби чланова 584. до 595. Законика о кривичном поступку и члана 200. Закона о облигационим односима, оценио да тужиоцу припада право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због повреде угледа, части, слободe и права личности због неоснованог лишења слободe у износу од 2.541.000,00 динара, као и за претрпљени страх у износу од 100.000,00 динара. Наведене новчане износе, као правичну накнаду, досудио му је са законском затезном каматом на основу члана 277. став 1. Закона о облигационим односима и истовремено одбио захтев тужиоца по тим правним основима преко досуђене накнаде, као превисоко постављен. Досудио је тужиоцу накнаду трошкова сасатављања захтева за накнаду штете којим се обратио надлежном органу тужене пре подношења тужбе у овој правној ствари, као нужан издатак у вези са овим поступком, према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, а одбио тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због повреде слободe и права

личности условљене дужином трајања кривичног поступка, налазећи да тужилац није доказао основ одговорности тужене нити да је због дужине трајања кривичног поступка претрпео нематеријалну штету у виду повреде права личности. Такође, применом правила о терету доказивања, одбио је и захтев за накнаду материјалне штете по основу немогућности пословања тужиоца, а његових привредних друштава због недостатка активне легитимације.

Другостепени суд је у поступку по жалбама странака, прихватио као правилно чињенично утврђење и правно закључивање првостепеног суда, осим у погледу захтева за накнаду нематеријалне штете за претпљени страх и у погледу висине досуђене накнаде тужиоцу за душевне болове због повреде части, угледа, слободе и права личности због неоснованог лишења слободе и предпарничних трошкова подношења захтева туженој за накнаду штете. У том делу је преиначио првостепену пресуду и одбио захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете за претпљени страх, као и за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе за износ од 1.541.000,00 динара, за састав захтева за накнаду штете за износ од 5.250,00 динара, док је у преосталом усвајајућем и одбијајућем делу првостепену пресуду потврдио.

По оцени Врховног касационог суда, другостепена пресуда у ставу првом изреке, у делу којим је одбијен захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете због повреде угледа, части, слободе и права личности због неоснованог лишења слободе за износ од 500.000,00 динара, заснована је на погрешној примени материјалног права и то одредби члана 200. Закона о облигационим односима.

Из овог разлога, Врховни касациони суд је ценећи околности конкретног случаја, дужину периода у коме је тужилац био лишен слободе, тежину кривичног дела које му је стављено на терет, страх и душевне патње које је због лишења слободе трпео, а имајући у виду да је притвор негативно утицао на његове породичне односе, реакцију његовог окружења након изласка из притвора и медијску пропраћеност поступка, нашао да досуђени износ накнаде нематеријалне штете од 1.000.000,00 динара није адекватан значају повређеног добра тужиоца и циљу коме та накнада служи.

Зато је пресуда другостепеног суда делимично преиначена у наведеном делу, па је на основу члана 200. Закона о облигационим односима, тужена обавезана да тужиоцу преко досуђеног износа од 1.000.000,00 динара, исплати још износ од 500.000,00 динара, што чини укупан износ од 1.500.000,00 динара, који по оцени Врховног касационог суда представља правичну новчану накнаду којом ће се постићи сатисфакција тужиоца за претрпљене душевне патње. Тужиоцу је, сходно члану 277. став 1. Закона о облигационим односима, досуђена и камата од доношења првостепене одлуке до исплате.

Одредба члана 200. став 2. Закона о облигационим односима обавезује суд да приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Тражени износ накнаде нематеријалне штете преко досуђених, а до износа од 7.240.000,00 динара, превисоко је постављен, па је Врховни касациони суд, имајући у виду критеријуме за одређивање висине правичне накнаде, ревизију тужиоца у преосталом делу одбио као неосновану. Ниједним ревизијским наводом не доводи се у сумњу правилност оцене да износ од 1.500.000,00 динара представља правичну новчану накнаду и да је иста сразмерна јачини и трајању душевних болова које је тужилац трпео.

Неосновано се ревизијом тужиоца указује на погрешну примену материјалног права позивањем на правноснажне судске одлуке донете у другим споровима за накнаду нематеријалне штете због неосноване осуде, с обзиром да се о висини накнаде одлучује у сваком конкретном случају на основу утврђених чињеница које су релевантне за правилну примену члана 200. ЗОО, па зато те пресуде нису од значаја за другачије одлучивање у овој правној ствари.

Правилно је побијаном пресудом примењено материјално право и у погледу одлуке о захтевима за накнаду нематеријалне штете због претпљеног страха и повреде права слобода и права личности условљених дужином трајања кривичног поступка, као и о захтеву за накнаду материјалне штете.

У случају накнаде штете због неоснованог лишења слободе, применом чланова 155. и 199.-204. ЗОО, надокнађује се свака врста претрпљене штете – материјална и нематеријална. Као вид нематеријалне штете за коју се може досудити посебна накнада према члану 200. став 1. наведеног закона, страх претставља психички осећај и последицу неке опасности или кризне ситуације у којој се нашло лице које га доживљава. У случају неоснованог лишења слободе изазивају га акти лишења слободе, задржавања, притварања и боравка у затвору. Правична новчана накнада може се досудити према околностима сваког случаја и то за страх који је био интензиван и дужег трајања, а ако је интензиван страх кратко трајао накнада се може досудити ако је у дужем временском периоду нарушена психичка равнотежа оштећеног. У конкретном случају, страх који је тужилац трпео - високог интензитета у трајању од три недеље и средњег интензитета до изласка из притвора, не оправдава досуђење посебне новчане накнаде. Ово стога што се према вештачењу страх огледао у осећају несигурности, сагледавању потенцијалних и/или могућих последица боравка у затвору, брига које се у том тренутку јављају везано за перспективу, породицу, професионално и лично функционисање, последице по лични углед и част, као и за егзистенцију и будућност породице, па трајање и интензитет таквог страха, и по оцени ревизијског суда, не превазилази ниво страха који трпи свако притворено лице, а при томе страх није нарушио психичку равнотежу тужиоца нити је оставио последице на његово душевно здравље у виду настанка психичких обољења.

Такође, нема основа у материјалном праву – одредби члана 172. у вези члана 200. став 1. ЗОО, за накнаду тражене нематеријалне штете због дужине трајања кривичног поступка, с обзиром да тужилац није доказао да је у поступању суда који је водио кривични поступак било неправилности и незаконитости, а сама дужина трајања поступка не може бити основ за одговорност тужене, посебно ако се има у виду да

тужилац није приложио одлуку о утврђеној повреди права на суђење у разумном року у том поступку на основу Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Тужбени захтев за накнаду тражене материјалне штете правилно је одбијен због недостатка активне легитимације, с обзиром да тужилац не може основано захтевати штету коју су у пословању због његовог притварања евентуално претрпела привредна друштва чији је био власник и директор. За личну штету, за коју тужилац тврди да је претрпео јер је издавао сопствене менице за потраживања својих фирми а које су банке пустиле на наплату пре уговореног рока чим се чуло за његово притварање, није пружио ниједан материјални доказ, због чега, супротно наводима ревизије, није било основа за одређивање вештачења јер се та штета може доказивати само исправама а не и исказима сведока.

С обзиром на наведено, Врховни касациони суд је на основу члана 414. и члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Одлука о трошковима поступка, у ставу другом изреке ове пресуде, донета је на основу члана 153. став 2, 154, 163. став 1. до 3. и 165. став 2. ЗПП, применом важеће Таксене тарифе и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, па су тужиоцу досуђени трошкови сразмерно успеху у поступку по правним лековима, за састав жалбе и две ревизије по 18.000,00 динара, као и на име судских такси за састав ревизије 59.186,00 динара и одлуке по ревизији 88.779,00 динара, укупно 201.965,00 динара.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић